

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI: 10.18372/2307-9061.75.20209

УДК 340:354:328.185(045)

А. А. Багмет,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2532-465X>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

проспект Берестейський, 54/1, 03057, Київ, Україна

E-mail: bagmet.andrii@gmail.com

Мета: стаття присвячена комплексному аналізу законодавчого регулювання взаємодії Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з органами публічної адміністрації. Основним завданням є виявлення нормативних прогалин та суперечностей, які перешкоджають ефективній реалізації функції парламентського контролю у сфері захисту прав і свобод людини. Також метою дослідження є формулювання практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового механізму взаємодії Омбудсмана з органами влади, які підвищать рівень забезпечення та захисту прав людини в умовах сучасних викликів, таких як цифрова трансформація, реформа децентралізації та міжнародна інтеграція. **Методи дослідження:** у роботі застосовано комплексний методологічний підхід, який включає формально-юридичний аналіз законодавчих і підзаконних актів України (зокрема Конституції України, Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР), а також адміністративно-правових норм. Використано порівняльно-правовий аналіз міжнародних правозахисних стандартів, таких як Загальна декларація прав людини (1948), Європейська конвенція про права людини (1950) та Паризькі принципи («Принципи, що стосуються статусу національних інституцій з прав людини»), схвалені Віденською всесвітньою конференцією з прав людини та Генеральною Асамблеєю ООН у 1993 році. Для оцінки ефективності правозахисної діяльності застосовано статистичний метод із використанням офіційних даних, оприлюднених Офісом Уповноваженого. Додатково використані логічний та системний методи для формулювання висновків і рекомендацій. **Результати:** проведений аналіз дозволив встановити низку системних недоліків у правовій основі діяльності Уповноваженого. Основними з них є недостатня імперативність приписів Уповноваженого, слабка санкційна політика (штрафи у межах 100–200 неоподатковуваних мінімумів), нечіткі процедури комунікації та взаємодії з органами публічної влади, а також відсутність обов'язковості рекомендацій у процесі нормотворчої діяльності. Вивчення статистичних даних за 2023 рік показало значний обсяг роботи Уповноваженого (понад 19 тисяч запитів, 188 подань, понад 3 тисячі моніторингових візитів), однак низький рівень виконання рекомендацій свідчить про обмеженість його реального впливу на виправлення ситуації з правами людини. **Обговорення:** для подолання зазначених проблем запропоновано конкретні шляхи вдосконалення законодавства. Зокрема, обґрунтовано необхідність закріплення поняття «запит Уповноваженого» на законодавчому рівні з імперативною силою, суттєве збільшення штрафних санкцій за невиконання законних вимог Омбудсмана, надання йому права ініціювати дисциплінарні

та кримінальні провадження щодо грубих порушень прав людини, а також формалізацію обов'язкової участі Уповноваженого у процесах нормотворчої діяльності. Ці зміни мають потенціал значно посилити парламентський контроль та зробити діяльність Уповноваженого більш дієвою і результативною, що позитивно позначиться на загальному стані прав людини в Україні.

Ключові слова: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; органи публічної адміністрації; парламентський контроль; правозахисна діяльність; законодавче регулювання; адміністративна відповідальність; моніторингові візити.

Постановка проблеми та її актуальність. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) відіграє важливу роль у забезпеченні прав і свобод людини. Важливим інструментом для належного виконання завдань із захисту прав людини є його ефективна взаємодія з органами публічної адміністрації. Дослідження законодавчого регулювання такої взаємодії є важливим як у науковому, так і в практичному вимірі, оскільки ефективність співпраці між Уповноваженим і державними органами та органами місцевого самоврядування впливає на рівень захисту прав людини в Україні.

Наявність прогалин у нормативно-правовій базі, недостатня конкретизація процедур і повноважень створюють перешкоди для реалізації правозахисної функції. Проблема набуває особливої актуальності з огляду на те, що інституція Уповноваженого була утворена в Україні у 1997 році та наразі діюче законодавче регулювання не в повній мірі може забезпечити ефективне здійснення парламентського контролю Уповноваженим.

Дослідження цієї теми має практичне значення для вдосконалення правового поля та наукову цінність у контексті розвитку теорії адміністративного права.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Питання діяльності Уповноваженого та його взаємодії з органами публічної адміністрації розглядалися в працях таких українських дослідників, як О.В. Марцеляк [1; 2], який аналізував конституційні засади інституту Омбудсмана, та Н.В. Заблоцька [3], яка розглядала інститут Уповноваженого як предмет політологічного дослідження.

Водночас у більшості досліджень недостатньо уваги приділено конкретним механізмам

взаємодії Уповноваженого з органами публічної адміністрації в умовах сучасних викликів, таких як цифрова трансформація чи реформа децентралізації. Невирішеною залишається проблема чіткого визначення меж повноважень Уповноваженого у відносинах із органами влади, що й стало предметом цього дослідження.

Метою статті є аналіз законодавчого регулювання взаємодії Уповноваженого з органами публічної адміністрації, виявлення недоліків у правовій базі та розробка пропозицій щодо її вдосконалення.

Завдання дослідження включають: 1) вивчення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Уповноваженого; 2) оцінку існуючих механізмів співпраці з органами публічної адміністрації; 3) визначення проблемних аспектів взаємодії та їх впливу на ефективність правозахисної діяльності; 4) формулювання рекомендацій для підвищення результативності роботи Уповноваженого.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання діяльності Уповноваженого є ключовим елементом механізму захисту прав і свобод громадян в Україні. Це регулювання ґрунтується на конституційних положеннях, спеціальних законах, міжнародних договорах, а також на підзаконних нормативних актах, які визначають порядок здійснення функцій цієї інституції. Основним нормативним актом, що визначає місце Уповноваженого в правовій системі України, є Конституція України. Відповідно до статті 101, Уповноважений здійснює парламентський контроль за дотриманням прав і свобод людини та громадянина [4].

Детальне регулювання діяльності Уповноваженого закріплене у Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав лю-

дини» [5]. Цей закон закріплює ключові положення щодо правового статусу Уповноваженого, гарантій незалежності та недоторканності, процедур розгляду звернень громадян, порядку здійснення парламентського контролю, механізмів реагування на виявлені порушення.

Зокрема, згідно з положеннями Закону, Уповноважений має право перевіряти стан дотримання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, та направляти у відповідні органи акти реагування Уповноваженого у разі виявлення порушень прав і свобод людини і громадянина для вжиття цими органами заходів.

Закон також регламентує підзвітність Уповноваженого перед Верховною Радою України та визначає процедуру щорічного звітування про діяльність.

Окрім конституційних та спеціальних законів, важливу роль у правовому регулюванні діяльності Уповноваженого відіграють норми адміністративного права. Адміністративно-правове регулювання закріплює механізми реалізації повноважень Уповноваженого у сфері прав людини, включаючи порядок подання звернень та їх розгляду, процедуру взаємодії з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, механізми контролю за діяльністю органів влади, які можуть впливати на права громадян.

Правовий статус Уповноваженого значною мірою визначається міжнародними стандартами захисту прав людини, які інтегровані в національне законодавство України. До таких міжнародних актів належать: Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [6], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН [7], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 4 листопада 1950 року [8], Паризькі принципи («Принципи, що стосуються статусу національних інституцій з прав людини»), схвалені Віденською все-світньою конференцією з прав людини та Генеральною Асамблеєю ООН у 1993 році [9].

Аналіз нормативно-правової бази діяльності Уповноваженого дозволяє виявити низку суттєвих проблем, що негативно впливають на ефективність здійснення парламентського контролю у сфері захисту прав людини. Зокрема, чинне законодавство не передбачає чітких механізмів імперативного впливу з боку Уповноваженого, що істотно послаблює його можливості щодо забезпечення виконання своїх рекомендацій органами державної влади та посадовими особами. Уповноважений не має правових важелів для забезпечення обов'язковості виконання власних подань, запитів та інших рекомендаційних документів, що дозволяє органам виконавчої влади ігнорувати або формально підходити до їх виконання.

Недостатня санкційна політика, зокрема низькі штрафи за невиконання вимог Уповноваженого, які складають від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Такі незначні розміри штрафів не створюють належних мотиваційних стимулів для посадових осіб і державних органів серйозно ставитися до рекомендацій Омбудсмана, що, у свою чергу, призводить до постійних повторень порушень.

Крім того, суттєвим чинником, що погіршує стан справ, є відсутність чітко прописаних процедур співпраці між Уповноваженим та органами виконавчої влади. Внаслідок цього виникають значні бюрократичні перепони, що ускладнюють процес реалізації парламентського контролю та гальмують оперативність реагування на порушення прав і свобод громадян. Неузгодженість і неврегульованість процедури взаємодії часто призводять до затягування розгляду запитів і звернень.

Взаємодія Уповноваженого з органами публічної адміністрації є ключовим елементом ефективного захисту прав і свобод громадян. Основними механізмами такої співпраці є подання Уповноваженого, надсилання запитів, проведення моніторингових візитів. Аналіз цих механізмів дозволяє оцінити їхню ефективність та виявити можливі проблеми у їх реалізації.

Подання Уповноваженого є одним з основних засобів офіційного звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування щодо усунення порушень прав людини.

Відповідно до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», адресатами подань можуть бути державні органи, установи, підприємства та їх посадові особи. Подання є рекомендаційним за своєю природою, проте його невиконання може призводити до адміністративної відповідальності відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Такий акт реагування, як подання Уповноваженого, за своєю правовою природою та сутністю вже передбачає встановлення факту наявності конкретного порушення прав і свобод людини та громадянина. Водночас цей інструмент вимагає подальших конкретних дій від відповідних органів державної влади та публічної адміністрації з метою усунення виявлених порушень та відновлення порушених прав. Таким чином, подання Уповноваженого виконує не лише інформаційно-констатуючу, але й регулятивно-імперативну функцію, яка покликана стимулювати органи влади до оперативного реагування на встановлені факти порушень.

Разом з тим, процес встановлення порушень прав людини, на основі яких формується подання Уповноваженого, потребує попереднього проведення ретельної перевірки, отримання та аналізу необхідної інформації. Саме для цієї мети активно використовується інший важливий інструмент як надсилання запитів. Запити надсилаються до органів публічної адміністрації з метою збору інформації, документів та пояснень, які є необхідними для детального з'ясування обставин справи. Іншими словами, запит виступає первинним кроком у процесі здійснення парламентського контролю за дотриманням прав і свобод людини і громадянина.

Таким чином, подання і запити Уповноваженого виступають взаємопов'язаними інструментами діяльності, де запити забезпечують інформаційну базу та доказову основу для подальшого формулювання подання, а подання, у свою чергу, є підсумковим актом реагування, який вимагає від органів публічної адміністрації конкретних заходів щодо усунення виявлених порушень.

За отриманими даними від Офісу Уповноваженого у листі № 49.4.1/327.14/391.13/25/31 від

13.03.2025, протягом 2023 року було підготовлено 188 подань Уповноваженого, натомість запитів – 19818, поновлено права 5378 осіб.

Отже на практиці існує механізм взаємодії, який прямо не вказаний на рівні закону, але присутній на практиці і показує позитивну динаміку у захисті прав і свобод людини і громадянина.

Також актуальним і необхідним кроком є суттєве розширення функціональних повноважень Уповноваженого щодо ініціювання адміністративних та дисциплінарних проваджень стосовно посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, які систематично ухиляються або відмовляються від виконання його вимог або рекомендацій. Наразі чинне законодавство обмежує можливість Уповноваженого ефективно впливати на відповідальних посадових осіб, що дозволяє їм уникати належної відповідальності за порушення прав і свобод людини, формуючи умови для безкарності та повторення порушень.

Розширення цих повноважень сприятиме формуванню чітко визначеного й ефективного інструментарію впливу, здатного забезпечити належний рівень захист прав і свобод людини і громадянина. Надання Уповноваженому права безпосередньо ініціювати дисциплінарні розслідування та адміністративні провадження забезпечить оперативне реагування на факти ігнорування його рекомендацій і створить реальні механізми для притягнення до відповідальності порушників.

Крім того, законодавчо встановлене право Уповноваженого ініціювати ці процедури дозволить посилити превентивну складову його діяльності, оскільки посадові особи будуть усвідомлювати невідворотність відповідальності за свої дії або бездіяльність у сфері захисту прав людини. Це також створить позитивний вплив на загальний стан правової культури в органах державної влади та місцевого самоврядування, сприяючи підвищенню прозорості їхньої діяльності та відповідальності перед громадянами.

Водночас важливо забезпечити чітке законодавче визначення умов і порядку застосування цих повноважень, що унеможливить їх свавіль-

не або неправомірне використання. Встановлення чітких критеріїв та процедур реалізації повноважень Уповноваженого дозволить гарантувати справедливість та об'єктивність процесу, сприятиме підвищенню суспільної довіри до інституту Омбудсмана та забезпечить ефективний захист прав і свобод людини в Україні.

Профільний Закон встановлює обов'язок співпраці органів публічної адміністрації з Уповноваженим, а Кодекс України про адміністративні правопорушення встановлює санкції за ігнорування вимог Уповноваженого або перешкоджання його діяльності. Проте, розмір таких санкцій є недостатньо високим, що може негативно впливати на ефективність роботи інституції.

Моніторингові візити є ефективним механізмом оцінки дотримання прав людини в установах, де існує ризик порушення, зокрема у місцях несвободи (пенітенціарні заклади, психіатричні лікарні, дитячі будинки тощо). Уповноважений має право безперешкодного доступу до таких установ та можливість безпосереднього спілкування із зацікавленими особами.

За офіційною інформацією, у 2023 році було проведено понад 3000 моніторингових візитів, у ході яких виявлено численні порушення, пов'язані з неналежними умовами тримання, відсутністю медичного забезпечення та випадками нелюдського поведіння [10].

Опубліковані результати на офіційному веб-сайті Уповноваженого свідчать про те, що не усі об'єкти моніторингу виконують надані раніше рекомендації щодо усунення виявлених порушень прав людини [11].

Інститут Уповноваженого відіграє значну роль у процесі вдосконалення законодавства, зокрема через надання своїх позицій до проєктів нормативно-правових актів. Наприклад, у 2023 році було надано більше 2700 таких позицій.

Попри це, участь Уповноваженого у нормотворчій діяльності має консультативний характер і не завжди враховується органами законодавчої та виконавчої влади. Це свідчить про необхідність посилення впливу Уповноваженого у процесі прийняття нормативно-правових актів, особливо тих, що стосуються захисту прав людини.

Висновки. Отже, аналіз проблемних аспектів взаємодії Уповноваженого з органами публічної адміністрації свідчить про нагальну необхідність системного реформування чинного законодавчого регулювання, а також суттєвого посилення механізмів примусу до виконання приписів та рекомендацій Уповноваженого. Однією з перших важливих змін має стати законодавче закріплення чіткого визначення поняття «запиту Уповноваженого», що дозволить уникнути різночитань та забезпечить імперативність виконання його законних вимог посадовими особами та державними органами.

Важливим аспектом реформування є суттєве посилення адміністративної відповідальності за ігнорування або неналежне виконання приписів та рекомендацій Уповноваженого. Це може бути реалізовано шляхом збільшення штрафних санкцій, які сьогодні є недостатньо вагомими (штрафи у розмірі від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Також необхідно розширити функціональні повноваження Уповноваженого щодо ініціювання адміністративних та дисциплінарних проваджень відносно посадових осіб, які систематично ухиляються від виконання його вимог чи рекомендацій. Це дозволить сформувати дієвий інструмент впливу та забезпечити належний рівень відповідальності чиновників за свої дії чи бездіяльність у сфері захисту прав людини.

Крім того, важливим кроком є надання Уповноваженому права ініціювати судові провадження щодо посадових осіб, які допускають грубі та систематичні порушення прав і свобод громадян. Запровадження цього механізму стане додатковою гарантією належної реакції на порушення та значно підвищить дієвість правозахисної функції.

Особливу увагу слід приділити створенню умов для можливості ініціювання кримінальної відповідальності відносно посадових осіб у випадках найбільш тяжких, грубих та системних порушень прав людини. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам і сприятиме підвищенню авторитету та ефективності інституту Омбудсмана в Україні.

Реалізація зазначених вище заходів матиме стратегічне значення для посилення ролі парла-

ментського контролю, дозволить суттєво зміцнити гарантії дотримання прав і свобод людини та позитивно позначиться на загальному рівні правової культури та відповідальності органів державної влади в Україні.

Література

1. Марцеляк О.В. Функції омбудсмана. *Право і безпека*. 2003. Т. 2. № 4. С. 61-67.
2. Марцеляк О.В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмана: світовий досвід та українська модель: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.02. Одеса, 2004. 473 с.
3. Заблоцька Н.В. Інститут уповноваженого з прав людини як предмет політичного дослідження. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2010. № 1. С. 241-250.
4. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
6. Загальна декларація прав людини: Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 30.04.2025).
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Пакт Орг. Об'єдн. Націй від 16 груд. 1966 р.: станом на 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 30.04.2025).
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04 лист. 1950 р.: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 30.04.2025).
9. Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/principles-relating-status-national-institutions-paris> (дата звернення: 30.04.2025).
10. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан

додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2023 році. Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (б. д.) (Україна). URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2023/images/documents/annual-report-2023.pdf> (дата звернення: 30.04.2025).

11. Не забезпечено право затриманих осіб на захист від катування: результати повторного моніторингового візиту до Відділу поліції № 4 Шевченківського УП ГУНП у м. Києві. (б. д.). Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – Головна. URL: https://ombudsman.gov.ua/uk/news_details/nezabezpecheno-pravo-zatrimanih-osib-na-zahist-vid-katuvannya-rezultati-povtornogo-monitoringovogo-vezitu-do-viddil-policiji-4-shevchenkivskogo-gunp-u-m-kiyevi (дата звернення: 30.04.2025).

References

1. Martseliak O.V. Funktsii ombudsmena. *Pravo i bezpeka*. 2003. T. 2. No. 4. S. 61-67.
2. Martseliak O.V. Konstytutsiino-pravovyi status instytutu ombudsmena: svitovyi dosvid ta ukrainska model: dys. ... d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.02. Odesa, 2004. 473 s.
3. Zablotska N.V. Instytut upovnovazhenoho z prav liudyny yak predmet politychnoho doslidzhennia. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2010. No. 1. S. 241-250.
4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 cherv. 1996 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. No. 30. Art. 141.
5. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23 hrud. 1997 r. No. 776/97-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1998. No. 20. Art. 99.
6. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: Deklaratsiia Orh. Obiedn. Natsii vid 10 hrud. 1948 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (accessed April 30, 2025).
7. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava: Pakt Orh. Obiedn. Natsii vid 16 hrud. 1966 r. stanom na 19 zhovt. 1973 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (accessed April 30, 2025).

8. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: Konventsiia Rady Yevropy vid 4 lyst. 1950 r. stanom na 1 serp. 2021 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (accessed April 30, 2025).

9. Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/principles-relating-status-national-institutions-paris> (accessed April 30, 2025).

10. Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny pro stan doderzhannia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini u 2023 rotsi (Annual report of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, 2023). URL:

<https://ombudsman.gov.ua/report-2023/images/documents/annual-report-2023.pdf> (accessed April 30, 2025).

11. Ne zabezpecheno pravo zatrymanykh osib na zakhyst vid katuvannia: rezultaty povtornoho monitorynhovoho vizytu do Viddilu politsii № 4 Shevchenkivskoho UP HUNP u m. Kyievi. Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights (n.d.). URL: https://ombudsman.gov.ua/uk/news_details/ne-zabezpecheno-pravo-zatrimanih-osib-na-zahist-vid-katuvannya-rezultati-povtornogo-monitoringovogo-vizitu-do-viddilu-policiyi-4-shevchenkivskogo-gunp-u-m-kiyevi (accessed April 30, 2025).

Andrii Bagmet

LEGAL REGULATION OF RELATIONS BETWEEN THE UKRAINIAN PARLIAMENT COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS AND PUBLIC ADMINISTRATION BODIES

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Beresteiskyi Avenue, 54/1, 03057, Kyiv, Ukraine
E-mail: bagmet.andrii@gmail.com

***Purpose:** the article is dedicated to a comprehensive analysis of the legislative regulation of the interaction between the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights (Ombudsman) and public administration bodies. The main objective is to identify normative gaps and contradictions that impede the effective implementation of parliamentary control in the sphere of human rights protection. Additionally, the research aims to formulate practical recommendations for improving the legal mechanism governing interactions between the Ombudsman and government bodies, which will enhance the overall level of protection and enforcement of human rights in the context of contemporary challenges, such as digital transformation, decentralization reform, and international integration. **Research methods:** a comprehensive methodological approach has been applied, encompassing formal-legal analysis of legislative and regulatory acts of Ukraine (including the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights" dated December 23, 1997, No. 776/97-VR), as well as administrative-legal regulations. Comparative legal analysis was employed to examine international human rights standards, including the Universal Declaration of Human Rights (1948), the European Convention on Human Rights (1950), and the Paris Principles ("Principles relating to the Status of National Institutions for Human Rights") approved by the Vienna World Conference on Human Rights and the UN General Assembly in 1993. The statistical method was used to evaluate the effectiveness of human rights activities based on official data published by the Ombudsman's Office. Additionally, logical and systemic methods were*

*employed to develop conclusions and recommendations. **Results:** the conducted analysis revealed several systemic deficiencies within the legal framework governing the activities of the Ombudsman. These primarily include insufficiently imperative powers granted to the Ombudsman, ineffective sanction policies (fines ranging from 100 to 200 non-taxable minimum incomes), unclear procedures for communication and cooperation with public authorities, and the lack of mandatory implementation of the Ombudsman's recommendations in the legislative drafting process. Examination of statistical data for 2023 demonstrated the considerable scale of the Ombudsman's activities (over 19,000 inquiries, 188 formal submissions, and more than 3,000 monitoring visits), yet the low implementation rate of recommendations indicates significant limitations in the institution's actual influence on remedying human rights violations. **Discussion:** to address these identified problems, specific legislative improvements have been proposed. In particular, the research substantiates the necessity of legally defining the concept of the "Ombudsman's inquiry" with imperative force, significantly increasing fines for non-compliance with lawful requirements of the Ombudsman, granting the Ombudsman the authority to initiate disciplinary and criminal proceedings in cases of serious human rights violations, and formalizing the obligatory participation of the Ombudsman in legislative drafting processes. Implementing these changes has the potential to significantly strengthen parliamentary oversight and enhance the effectiveness of the Ombudsman's activities, thereby positively impacting the overall state of human rights protection in Ukraine.*

Key words: *Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights; public administration bodies; parliamentary control; human rights protection activities; legislative regulation; administrative liability; monitoring visits.*

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025